

YÂR ALİ ŞÎRÂZÎ ve LEMEHÂT FÎ ŞERHÎ'L-LEME'ÂT

HAZIRLAYAN
FATMA KAYMAKÇI

İLÂHİYAT

dünbüğün
yarın

Bu PDF dokümanı, kitabın bir kısmını içermektedir.
DBY okurları için özel olarak oluşturulmuştur.

“dün” den öğrendiklerinle
“bugün”ü yaşamak
“yarın”ları aydınlatır.

“dün” den öğrendiklerinle
“bugün”ü yaşamak
“yarın”ları aydınlatır.

© 2026, DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI™

Tüm hakları saklıdır. Kaynak gösterilerek tanıtım amacıyla ve araştırma için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir şekilde kopya edilemez, elektronik ve mekanik yolla çoğaltılıp, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

DBY: 544
İlahiyat: 44

ISBN 978-625-8686-56-2
Sertifika No: 52315

Baskı Tarihi: İstanbul, 2026

Hazırlayan: Fatma Kaymakçı

Editör: Ercan Alkan

Yayın Yönetmeni: İrfan Güngörür

Kapak/Mizanpaj:
DBY Ajans

Baskı/Cilt:
Birlik Baskı Ozalit ve Gıda San. Tic. Ltd. Şti.
(Sertifika No: 52846)

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI / Library Cataloging-in-Publication Data (CIP)

Yâr Ali Şîrâzî ve LemeĖât fî şerĖi'l-Leme'ât

/ Hazırlayan: Fatma Kaymakçı (Dr.) Editör: Ercan Alkan (Doç. Dr.)

İstanbul: DBY Yayınları, 2026.

497 s. ; 16,0 x 23,5 cm (DBY Yayınları ; No. 544)

ISBN 978-625-8686-56-2

1. Tasavvuf 2. İslam Düşüncesi 3. Tasavvuf Klasikleri 4. Tasavvuf Edebiyatı 5. Şerh Literatürü

Bu kitap, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Ana Bilim Dalı Tasavvuf Doktora Programı'nda Doç. Dr. Ercan Alkan danışmanlığında hazırlanan 'Yâr Ali Şîrâzî ve İrâkî'nin Leme'ât'ı Üzerine Yazdığı Şerh: Literatür ve Kavram İncelemesi' başlıklı doktora tezinin gözden geçirilerek kitaplaştırılmış hâlidir.

DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI
Ankara Caddesi, Ünal Han No: 21/4
Cağaloğlu, Eminönü - Fatih / İstanbul
www.dby.com.tr • dby@dby.com.tr
Tel.: +90 212 526 98 06

İçindekiler

KISALTMALAR 6

ÖN SÖZ 11

GİRİŞ

ÇALIŞMANIN KONUSU, AMACI, KAYNAKLARI VE METODU 13

BİRİNCİ BÖLÜM YÂR ALİ ŞİRÂZÎ

1. İsmi, Doğum Tarihi ve Yeri 21

2. Ailesi 25

3. Eğitimi 28

4. Resmî Vazifeleri 29

4.1. Kadı Burhâneddin Devleti'ne Elçi Olarak Gönderilmesi 29

4.2. Tâceddinoğulları'na Elçi Olarak Gönderilmesi 32

4.3. Suriye Emirlerine Elçi Olarak Gönderilmesi 34

4.4. Ordu Kadılığı 35

4.5. Yakut Paşa Zaviyesi Şeyhliği 36

5. Vefatı 38

6. Eserleri 40

6.1. Makâsıd-ı Nâciyye 40

6.2. Cevâhir-i Nefsîyye 44

7. Yâr Ali'nin İstinsah Ettiği İleri Sürülen Nüshalar 46

İKİNCİ BÖLÜM
LEMEHÂT FÎ ŞERHÎ'L-LEME'ÂT'IN İNCELENMESİ

1. Eserin Adı.....	53
2. Eserin Sebeb-i Telifi.....	54
3. Eserin Yazılış Tarihi ve Yeri	56
4. Eserin Türü, Mahiyeti ve Leme'ât Şerhleri	57
5. Eserin Muhteva Özellikleri	71
5.1. Eserin Tertibi	71
5.2. Yâr Ali'nin Üslubu ve Şerh Yöntemi.....	75
5.3. Eserin Kaynakları	80

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
LEMEHÂT FÎ ŞERHÎ'L-LEME'ÂT'TA TEMEL KAVRAMLAR

1. Lemehât'ta Varlık Tasnifi.....	93
1.1. Vücut-ı Mutlak (Mutlak Varlık/Aşk).....	95
1.2. Vacib (Zorunlu Varlık/Maşuk).....	100
1.3. Mümkün (Âşık)	104
2. Lemehât'ta Varlık Nazariyesi.....	106
2.1. Yaratma (Halk) ve Genel Varlık Tecellisi.....	108
2.2. Âlem ve İnsan.....	115
2.3. Tertip Silsilesi ve Vech-i Has.....	119
3. Lemehât'ta Seyrüsüluk.....	120
3.1. Süluk ve Cezbe	122
3.2. Kalp Tasfiyesi.....	127
3.3. Fena ve İttihat.....	131

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
LEMEHÂT FÎ ŞERHÎ'L-LEME'ÂT'IN TAHKİKİ VE TERCÜMESİ

1. Nüsha Tavsifleri.....	135
1.1. Yurt İçi Kütüphaneleri.....	136
1.2. Yurt Dışı Kütüphaneleri.....	150

2. Şerhin Tahkikinde Takip Edilen Yol.....	155
3. Tahkikli Metin.....	159
4. Türkçeye Tercüme	305
SONUÇ	473
KAYNAKLAR.....	477
EKLER.....	491

Ön Söz

*Fahr-i Dîn'ün sözünedür Yâr Ali'den şerh-i aşk
Lemehât ile leme'ân ede hep esrâr-ı aşk*

Aşk merkeze alan tasavvuf metinleri arasında seçkin bir konuma sahip olan *Leme'ât* gerek alışılmışın dışına çıkan üslubu gerekse bilgi ve varlık meselelerini aşk kavramı etrafında kendine has bir düşünce örgüsü içerisinde işlemesi bakımından hem Fars edebiyatında hem de tasavvuf literatüründe büyük ilgi uyandırmıştır. Nitekim *Fusûsü'l-hikem*'in özü ve bir nevi şerhi kabul edilen bu eserin farklı yüzyıl ve coğrafyalarda pek çok isim tarafından şerh edilmesi ve başlı başına bir literatür meydana getirmesi *Leme'ât*'ın gördüğü ilginin en açık tezahürlerindendir. Büyük ölçüde Ekberî-Konevî düşünce çizgisinde gelişen söz konusu şerh literatürünün en erken tarihli örneklerinden biri, Yâr Ali Şîrâzî tarafından Anadolu'da *Lemehât fî şerhi'l-Leme'ât* adıyla kaleme alınan eserdir. Elçilik, şeyhülislamlık, ordu kadılığı ve şeyhlik gibi mühim vazifeler üstlenmiş bir isimce yazılan *Lemehât* diğer *Leme'ât* şerhlerinin çoğuna nispetle daha geniş açıklamalara yer vermesinin yanı sıra istifade ettiği kaynakların çeşitliliği bakımından da ayrı bir önem taşımaktadır. Öteki bazı şerhleri etkilemesi ise eserin *Leme'ât* etrafında oluşan şerh geleneği içerisinde sonraki şarihlerce dikkate alınan bir metin hâline geldiğini göstermektedir.

Bu çalışmanın hikâyesi *Lemehât*'ın müellif nüshası olduğu ileri sürülen bir yazmayla başladı. Söz konusu yazmanın müellif hattı olmadığına anlaşılmaması bizi eserin diğer nüshalarının izini sürmeye sevk etti. Yurt içi ve yurt dışındaki kütüphanelerde yürütülen taramalar neticesinde şerhin çok sayıda nüshasına ulaşıldı. Öncelikle nüshaların tamamı mukabele edilerek önemli hususiyetler taşıyanlar tek tek belirlendi. Çalışmanın merkezinde nitelikli nüshalar üzerinden *Lemehât*'ın tahkik edilmesi ve şarihin kaleminden çıkan metne mümkün olduğunca yaklaşılması yer aldı. Bununla birlikte nüshaların bir kısmında Yâr Ali'nin hayatına ve şerhin telifine dair önemli bilgiler ihtiva eden birçok kayıtla karşılaşıldı. İlgili kayıtların başka kaynaklarda dağınık hâlde

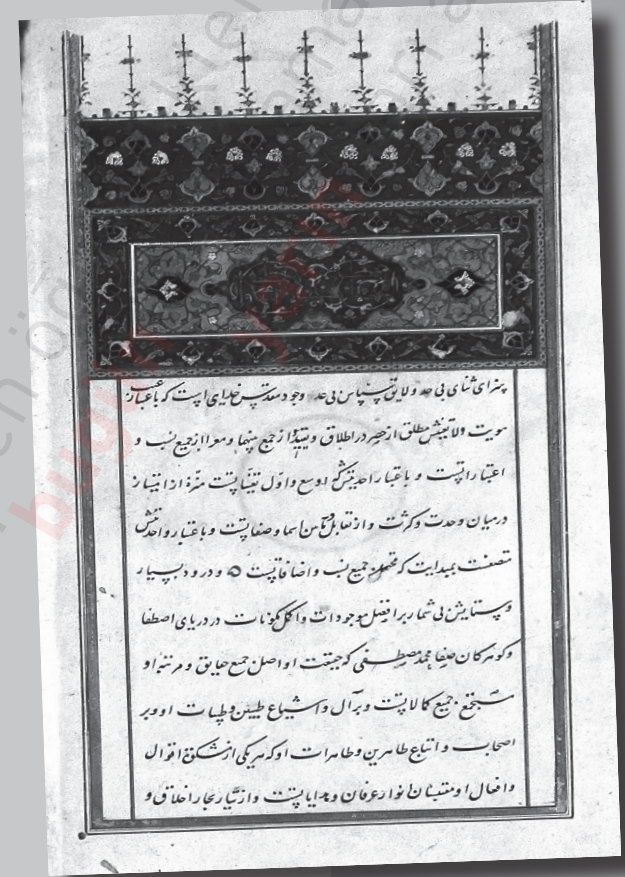
bulunan malumatla birlikte değerlendirilmesi suretiyle ise Yâr Ali'nin hayatı, yakın çevresi ve Anadolu'daki faaliyetleri yeniden ele alınarak şimdiye kadar ortaya konulanlardan daha etraflı bir biyografisi inşa edildi. Çalışmada ayrıca *Lemehât*'ın üslup ve muhteva özellikleri, kaynakları ve öne çıkan kavramları incelenerek Yâr Ali'nin *Leme'ât*'ı yorumlama biçimi ile Ekberî-Konevî düşünce geleneğiyle irtibatı üzerinde duruldu. Böylece eserin *Leme'ât* şerh geleneğindeki yerinin ve bu gelenek içinde taşıdığı hususiyetlerin belirginleştirilmesi amaçlandı. Çalışmanın son safhasını *Lemehât*'ın ilk kez Türkçeye tercüme edilmesi oluşturdu. Tercümede kelime ve ibarelerin bağlam içerisindeki anlamları gözetilerek metnin Türkçeye mümkün olduğunca doğru bir şekilde aktarılmasına gayret edildi.

Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde çeşitli vesilelerle pek çok ismin yardım ve desteğini gördüm. İlk olarak konunun belirlenmesinden çalışmanın nihayete ermesine kadar her aşamada ilmî birikimi, kıymetli yönlendirmeleri ve değerlendirmeleriyle katkılarını esirgemeyen kıymetli danışmanım Doç. Dr. Ercan Alkan'a şükranlarımı arz ediyorum. Tez İzleme Komitesi'nde yer alarak yorum ve tavsiyeleriyle çalışmanın daha nitelikli hâle gelmesine yardımcı olan saygıdeğer hocalarım Doç. Dr. Muhammet Nedim Tan'a ve Dr. Öğr. Üyesi Osman Sacid Arı'ya teşekkürlerimi sunuyorum. Ayrıca tez jürisinde bulunan Prof. Dr. Semih Ceyhan'a ve Doç. Dr. Hacı Bayram Başer'e değerli önerileri için teşekkür ediyorum. Çalışmada kullandığım bazı nüshaların tespit ve temininde yardımlarını gördüğüm Âlî-i Şehid Mutahharî Medresesi ve Kütüphanesi görevlisi Hasan Kâsımî Bey'e ve al-Zehra Üniversitesi Fars Dili ve Edebiyatı Bölümü öğretim üyesi Doç. Dr. Mehdi Nikmeneş'e minnettarım. Yaptığım Türkçe tercümeyi Farsça aslıyla birlikte benimle mukabele etme zahmetinde bulunan Dr. Sara Behzad'a müteşekkirim. Yine birlikte çalışmayı bahtiyarlık addettiğim Samsun Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğretim üyelerinin her birine ayrı ayrı teşekkürü borç bilirim. Özellikle çalışmanın kitaplaşma sürecinde teşvik ve desteklerini gördüğüm Prof. Dr. Muzaffer Barlak'a ve Doç. Dr. Ali Gül'e ne kadar teşekkür etsem azdır. Son olarak maddi-manevi desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen aileme ve özellikle her daim yanımda olan kardeşim Rukiye Kaymakçı'ya şükran ve minnet borçluyum.

Fatma Kaymakçı
Samsun, 2026

3. Tahkikli Metin

LEMEHÂT FÎ ŞERHÎ'L-LEME'ÂT

بسم الله الرحمن الرحيم^۱

سزای ثنای^۲ بی حد و لایق سیاس بی قیاس وجود مقدس خدایی^۳ است که به اعتبار غیب هویت و لا تعینش مطلق از حصر در اطلاق و تنقید و از جمع بینهما و معرّا از جمیع نسب و اعتبارات است و به اعتبار احدیتش که اوسع و اول تعینات است منزّه از امتیاز در میان وحدت و کثرت و از تقابل در مابین اسماء و صفات است و به اعتبار واحدیتش متّصف است به مبدئیت که محتد^۴ جمیع نسب و اضافات است.^۵ و درود بسیار و ستایش بی شمار بر افضل موجودات و اکمل مکونات در دریا اصطفا و گوهر کان صفاء محمد مصطفی صلی الله علیه و سلم^۶ که حقیقت او اصل [۲ظ] جمیع حقایق و مرتبه او مستجمع جمیع کجالات است. و بر آل^۷ و اشیاع^۸ طیبین و طیبات^۹ او و بر اصحاب و اتباع طاهرين و طاهرات او که هریکی از مشکوة اقوال و افعال او مقتبسان انوار عرفان و هدایات است و از تیار^{۱۰} بحار اخلاق و احوال او معترقان امواه^{۱۱} وجدان و درایات است.^{۱۲}

اما بعد چون خلاصه اهل عالم و نقاوة اولاد آدم بعد از زمره انبیاء علیهم السلام طایفه اولیاء عظام اند که نور معرفت در قلوب ایشان کامن^{۱۳} و مخفی^{۱۴} و نار محبت به ارواح ایشان متعلق و منتمی^{۱۵} است. ذوق جام وصال چشیده و شراب تجلیات جمالی و جلالی^{۱۶} کشیده اند. نفوس ایشان به آتش مجاهده از برای وصول به مشاهده گداخته و قلوب ایشان از محبت ما سوای حق پرداخته است. ارواح ایشان از لذات مکاشفه و عیان محظی و اسرار ایشان از کؤوس مواجید و عرفان مرتوی است. لا جرم صبا به ای از فیوض علوم و منازل و رشحه ای از اقداح [۳و] مشاهدات و مواصلات به قلوب سالکان صادق و مریدان عاشق ریخته خلاصه آن را بر زمین استعداد طالبان مجد و محبان مستعد یخته اند.

وللأرض من كأس الكرام نصيب^{۱۷}

و هریکی از آن معارف حقیقی و عوارف یقینی رمزی به طرزی گفته است و در امس اشارتی به الماس عبارتی سفته چنانک بعضی به عبارت ثرافات نموده است و بعضی به اشارت نظم افاضت فرموده. لیکن لسان حال همه و زبان مقال جمله این بیت بوده که:^{۱۸}

^۱ ش ۱ + ربّ زدني علما

^۲ م ۱: حمد و ثنای

^۳ م ۱ + سزا

^۴ م ۱: محتمل

^۵ م ۱ - است

^۶ ش ۲ - صلی الله علیه و سلم

^۷ م ۱ + او

^۸ م ۱: اتباع

^۹ م ۱: الطیبات

^{۱۰} ش ۲: تیار

^{۱۱} م ۱: امواه

^{۱۲} م ۱: درایات

^{۱۳} ش ۲: تعار

^{۱۴} م ۱: امواج

^{۱۵} م ۱: درایات اند

^{۱۶} ش ۲: کامی

^{۱۷} م ۱ + است

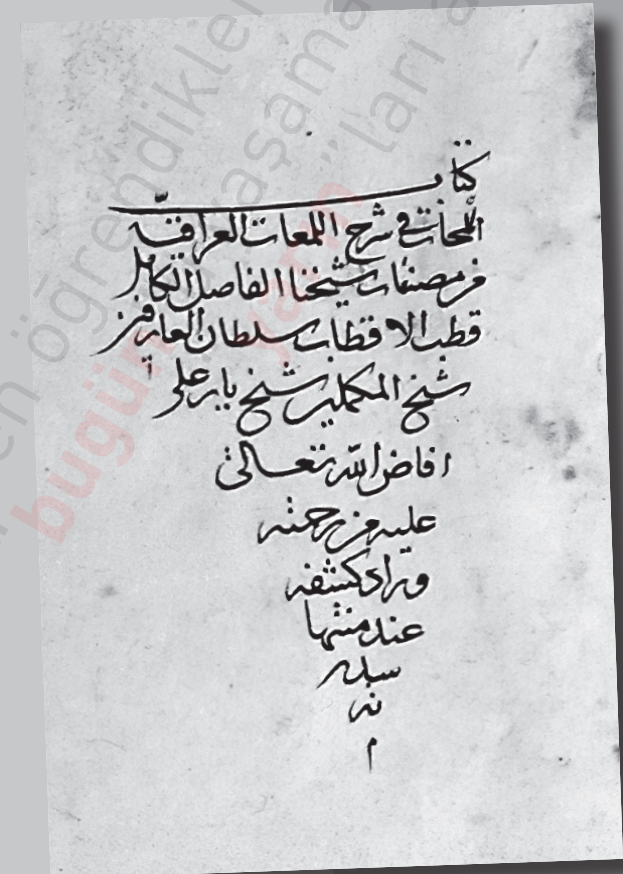
^{۱۸} م ۱: منہی؛ ش ۱ - و

^{۱۹} ش ۱: جلالی و جمالی

^{۲۰} م ۱: البصائر و الذخائر، ۱۲۱/۱.

^{۲۱} ش ۱: است

LEMEHÂT FÎ ŞERHÎ'L-LEME'ÂT

عباراتنا شتی و حسنک واحد^۱

وکلّ إلى ذاك الجمال^۱ بشیر^۲

و چون بیان اسرار و علوم در دو قسم منشور و منظوم محصور است. لهذا شیخ بزرگوار و یگانه احرار عالم عامل ربّانی و عارف عاشق صمدانی الشیخ نضر الملة والدین^۳ إبراهیم بن شهریار العراقی رحمة الله علیه بعد از تعلّبات در اغوار قرب و انجاد محبت و تطوّرات در اطوار حبّ و اطوار معرفت قسم اوّل را اختیار کرده است. و رساله لمعات را که هر^۴ لمعه‌ای از آن بحری است متضمّن جواهر کشف و لآلی وجدان و حدیقه‌ای است مشتمل بر ازهار علم و اشجار عرفان و اگرچه در واقع رشحه‌ای است از بحار معارف و شمه‌ای از حدایق عوارف شیخ اکبر و شیخ کبیر رضی الله عنهما در بیان^۵ منازل عشق و محبت بر نسق عجیب ساخته و در ذکر مقامات توحید و معرفت بر نمطی غریب پرداخته است^۶ و از برای^۷ دفع^۸ چشم اغیار نیل کفر و طامات را بر رخسار اسرار کشیده چنانک وجود مطلق و واجب و ممکن را در لباس عشق و معشوق و عاشق پوشیده است. و چون مآخذ و مشارب این رساله از اوکار و افکار مرتفع و مدارک و مآرب این عجاله از اکثر عقول [۳ظ] و افهام و اوهام متمنع است. لا جرم بصایر ارباب بینش از ادراک آن کلّیل و عقول اصحاب دانش از دریافت آن علّیل مانده است و إلى یومنا هذا محققان متصوّفه لقلة إلتفاتهم إلى ما فیها به حلّ آن نپرداخته‌اند و صوفیان متصلفه^۹ لصعوبة ادراک معانیها شرحی نساخته‌اند. اما چون این فقیر حقیر را گاه در اثنای اشتغال به مطالعه علوم حقیقیه و ملاحظه معارف یقینیّه اتفاق نظر بر آن جریده زیبا می‌افتاد^{۱۰} و اقتراع آن^{۱۱} جریده حسنا دست می‌داد. و چند بار بعضی از خلص احباب که در بیدای طلب از متعطّشان مناهل صفو شهود و موارد عین وجود بودند استشرّاح معضلات آن می‌کردند و فوجی از مستعدّان اصحاب که طالبان ادراک حقایق توحید و دریافت دقایق تفرید بودند استکشاف مشکلات او را می‌خواستند و آنچه را از افواه رجال حال و از اشتغال بمطالعه کتب اهل کمال بحوزه حصول آورده بود با ضمایمی چند از فتوحات که در اثنای تقریر ساخت^{۱۲} می‌شد^{۱۳} می‌گفت و بقدر امکان هر درّی را که از آن سفینه عوارف که در حقیقت بحر معارف است به چنگ می‌افتاد به فکر^{۱۴} ثاقب می‌سفت به واسطه حسن ظنی که طایفه مستمعان را بود التماس تدوین آن حقایق و تسطیر آن دقایق می‌کردند. لیکن چون این ضعیف نحیف به قصور باع در باب کشف و اطلاع معترف بود و به قلت بضاعت نزد اهل این صناعت متّصف ازین معنی اجماع می‌نمود و الحاح خلّان^{۱۵} صفاء و اخوان وفاء در سؤال سبب اقدام می‌گشت و مدتی در میان اجماع و اقدام متردّد مانده بود که ناگاه هاتف غیب که مفتی وقت لا رب است این بیت را به گوش هوش فرو خواند:

[۴و] چو فیاض عنایت کرد یاری بیارای کان معنی تا چه داری^{۱۶}

^۱ ۱ - الجمال، صح در کتار.
^۲ جندی، شرح فصوص الحکم، ۴۵۰.
^۳ ۲: والد، صح در کتار.
^۴ ۲ - هر
^۵ ۱ - بیان، صح در کتار.
^۶ ۱: پرداختند
^۷ ۲: و برای
^۸ ۱ - دفع، صح در کتار.
^۹ ۱م: متسلفه
^{۱۰} ۱ش - می‌افتاد
^{۱۱} ۱ش - آن
^{۱۲} ۱ش: مشایخ، صح در کتار.
^{۱۳} ۱ش: ظاهر شد
^{۱۴} ۲ش: تفکر
^{۱۵} ۱ش - خلّان، صح در کتار.
^{۱۶} گنججوی، خسرو و شیرین، ۲.

LEMEHÂT FÎ ŞERHÎ'L-LEME'ÂT

[2^a]

Rahman ve Rahim Olan Allah'ın Adıyla

Gayb-ı hüviyeti ve lâ-taayyünü yönüyle ıtlak ile takyitte hasredilmeden ve ikisini bir araya getirmeden mutlak, nispet ve itibarların cümlesinden berî; taayyünlerin en geniş ve ilki olan ahadiyyetine göre vahdetle kesret arasındaki ayrıcalıktan ve isimlerle sıfatlar arasındaki tekabülünden münezze; vâhidiyeti itibarıyla ise nispet ve izafetlerin tamamının aslı olan mebdeiyetle muttasıf Allah'ın kutsal varlığı sonsuz ve sınırsız şükür ile övgüye layıktır.

Pek çok selam ve sayısız övgü hakikati hakikatlerin tamamının aslı ve mertebesi bütün kemalatın toplanma noktası olan varlıkların en üstünü, yaratılmışların en mükemmeli, seçkinlik denizinin incisi ve safâ madenin cevheri Hz. Muhammed Mustafa'nın; pak ailesi ve evladının; her biri onun söz ve fiillerinin kandilinden irfan ve hidayet nurları iktibas eden, onun ahlak ve hâl denizlerinin dalgasından vicdan ve dirayet sularına gark olan temiz ashâbı ve ona uyanların üzerinedir.

[2^b] **Emmâ ba'dü:** Nitekim nebiler zümresinden sonra dünya halkının özü ve âdemoğullarının seçkini, kalplerinde marifet nurunun gizli bulunduğu ve muhabbet ateşinin ruhlarına bağlı olduğu yüce veliler topluluğudur. Onlar vuslat kadehinin zevkini tatmış, cemalî ve celalî tecellilerin şarabını içmişlerdir. Nefisleri müşahedeye ulaşmak için mücahede ateşiyle eritilmiş ve kalpleri Allah'tan başka her şeyin muhabbetinden arındırılmıştır. Ruhları mükâşefe ve ayan lezzetlerinden nasiplenmiş, sırları mevacid ve irfan kadehlerinden kanmıştır. Nihayet ilim ve münazelelerin feyizlerinden son yudum ile müşahede ve muvasale kadehlerinden bir damla sadık salıkların ve âşık müridlerin kalplerine dökülmüştür. [3^a] Onun özünü gayretli taliplerin ve kabiliyetli muhiblerin istidat toprağına serpmişlerdir.

Cömertlerin kadehinden toprağın da bir nasibi var¹

¹ Ebû Hayyân et-Tevhîdî, *el-Besâir ve'z-zehâir*, thk. Vedâd el-Kâdî (Beyrut: Dâru Sâdır, ts.), 1/121.

Bu hakiki marifetlerin ve sembolik yakini irfanların her biri bir tarz üzere söylenmiş, pürüzsüz işaret incisi bir ibare elmasıyla delinmiştir. Öyle ki bazısı nesirle ifade etmiş bazısı ise etraflica nazma çekmiştir. Fakat hepsinin hâl ve söz dili şu beyit olmuştur:

İbarelerimiz başka başka senin güzelliğin tektir
Ve hepsi o güzelliğe işaret eder²

Nitekim ilimlerin sırlarını açıklama mensur ve manzum olmak üzere iki kısımla sınırlıdır. Bu sebeple büyük şeyh, ahrarın yegânesi, amel ehli rabbani âlim, Allah âşığı arif, şeyh ve dinin övücü İbrâhîm bin Şehriyâr el-İrâkî -Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun- yakınlık derinliklerindeki ve muhabbet yüksekliklerindeki yükselip alçalmalardan, sevgi ve marifet merhalelerindeki ilerlemelerden sonra ilk kısmı seçmiştir. Her lem'ası keşf cevherleriyle vecd incilerini içeren bir deniz ve ilim çiçekleriyle irfan ağaçlarını kuşatan bir bahçe olan *Leme 'ât* risalesini gerçekte Şeyh-i Ekber ve Şeyh-i Kebir'in -Allah o ikisinden razı olsun- marifet denizlerinden bir damla ve irfan bahçelerinden bir koku olsa da aşk ve muhabbet menzillerini açıklamada alışılmışın dışında düzenlemiş, tevhid ve marifet makamlarının zikrinde tuhaf bir usul üzere tertip etmiştir. Ayrıca yabancıların nazarını sarmak için sırlar yüzüne küfür ve saçma sözler rengini sürmüştür. Öyle ki vücut-ı mutlakı, vacibi ve mümküni aşk, maşuk ve âşık libasına büründürmüştür. Bu risalenin kaynakları yüce fikirlerin el değmemişlerinden olduğu ve bu işin idrak ile maksadı çoğu akıl, anlayış ve vehim tarafından ulaşılmaz bulunduğu için görüş sahiplerinin basiretleri onun idrakinden bitkin, ilim sahiplerinin akılları onu anlamaktan harap kalmıştır. [3^b] Risalenin içindekine rağbetlerinin az olması sebebiyle günümüze kadar muhakkik mutasavvıflar onun çözümüne başlamamış ve manalarını idrak etmenin zorluğundan bilgiçlik taslayan sufiler ona herhangi bir şerh yapmamışlardır. Ancak bu fakir ve hakir ara sıra hakiki ilimleri mütalaa ve yakini marifetleri mülâhaza ile meşguliyet esnasında o güzel cerideye göz atar ve el uzatırdı. Birkaç kere talep çölündeki safv-ı şuhud ve ayn-ı vücut pınarlarına susamışlardan halis dostların bazısı onun muammalarının şerhini istemişlerdi. Tevhid hakikatlerini ve tefrid inceliklerini idraki talep eden kabiliyetli arkadaşlardan bir grup ise onun problemlerinin keşfini dilemişlerdi. [Bu fakir] hâl sahiplerinin sözlerinden ve kemal ehlinin kitaplarını mütalaa ile meşgul olmaktan meydana gelen şeyleri takrir esnasında kalbe doğan birkaç fütuhât ilavesiyle söylerdi. Olabildiğince de maarif denizi hakikatindeki avarif gemisinden ele geçen her bir inciye keskin fikirle delerdi. Dinleyiciler ise hüsnüzanlarıyla o hakikatlerin bir araya getirilmesini ve bu inceliklerin yazıya geçirilmesini istiyorlardı. Fakat bu zayıf ve güçsüz, keşf ve ıtıla konusunda noksanı itiraf etmenin yanında bu sanat ehlinin katında sermayesinin azlığıyla muttasıftı. Bundan geri durma manası çıkıyordu. Sadık dostların ve vefalı kardeşlerinin istekteki ısrarı gayretle çalışmaya sebep oluyordu. Bir müddet geri durma ve çaba

² Müeyyidüddin Cendî, *Şerhu Fusûsi 'l-hikem*, 450.

Kaynaklar

- Abdullah Bosnevî. *Makâsıd-ı Envâr-ı Gaybiyye ve Masâ'id-i Ervâh-ı Tayyibe-i Gaybiyye*. İstanbul: Süleymaniye Yazma Eser Ktp., Nuruosmaniye Koleksiyonu, 4896.
- _____. *Tercüme-i Makâsıd-ı Nâciyye*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Ktp., Türkçe Yazma Eserler Koleksiyonu, 3242.
- _____. *Makâsıd-ı Envâr-ı Ayniyye ve Masâ'id-i Ervâh-ı Tayyibe-i Gaybiyye*. İstanbul: Beyazıt Yazma Eser Ktp., Veliyyüddin Efendi Koleksiyonu, 1855.
- _____. *Makâsıd-ı Envâr-ı Gaybiyye ve Masâ'id-i Ervâh-ı Tayyibe ve Ayniyye*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Ktp., 2233.
- _____. *Makâsıd-ı Envâr-ı Gaybiyye ve Masâ'id-i Ervâh-ı Tayyibe-i Gaybiyye*. İstanbul: Atatürk Kitaplığı, Osman Nuri Ergin Koleksiyonu, 777.
- Abdullâh el-Ensârî. *Tabakâtü's-süfiyye*. thk. Abdülhay Habîbî Kandehârî. Kâbil: Matbaa-i Devlet, 1341.
- Abdurrahman b. Muhammed Bistâmî. *Dürretü tâci'r-resâil ve gurratü minhâci'l-vesâil*. İstanbul: Süleymaniye Yazma Eser Ktp., Nuruosmaniye Koleksiyonu, 4905.
- Abdurrahman Câmî. *Eşi "atü'l-Leme 'ât*. thk. Hâdî Rastegâr Mukaddem Gevherî. Kum: Bostan-ı Kitâb, 1383.
- _____. *Eşi "atü'l-Leme 'ât*. thk. Hâmid Rabbânî. Tahrân: İntişârât-ı Gencîne, 1352.
- _____. *Nefehâtü'l-üns*. thk. Mahmûd Âbidî. Tahrân: İntişârât-ı Sühan, 1390.
- Abdülhay b. Fahreddin el-Hasenî. *Nüzhetü'l-havâtur ve behcetü'l-mesâmi' ve'n-nevâzir*. nşr. Ebû'l-Hasan Ali en-Nedvî. Beyrut: Dâru İbn Hazm, 1999.
- Abdülkerîm el-Kuşeyrî. *er-Risâle*. thk. Abdülhalîm Mahmûd-Mahmûd bin eş-Şerîf. Kahire: Dâru'l-maârif, ts.
- _____. *Letâ'ifu'l-işârât*. thk. İbrâhîm el-Besyûnî. Kahire: el-Hey'etü'l-Misriyyetü'l-âmmeh li'l-kitâb, ts.
- Abdürrezzâk Kâşânî. *Istulâhatü's-süfiyye*. thk. Abdülâl Şâhin. Kahire: Dâru'l-menâr, 1992.
- _____. *Tasavvuf Sözlüğü*. çev. Ekrem Demirli. İstanbul: İz Yayıncılık, 2015.
- Aboû Al Moghîth Al Hosayn ibn Mansoûr Al Hallâj. *Kitâb Al Tawâsîn*. publie par: Louis Massignon. Paris: Librairie Paul Geuthner, 1913.

- Aclûnî. *Keşfü'l-hafâ' ve müzîlû'l-ilbâs*. haz. Yûsuf b. Mahmûd. Dîmaşk: Mektebetü'l-ilmî'l-hadîs, 1421.
- Âgâ Büzürg-i Tahrânî. *ez-Zerî'a ilâ Tasânîfi'ş-Şî'a*. Beyrut: Dârü'l-edvâ, 1983.
- Ahmed el-Gazzâlî. *Sevânih*. tsh. Hellmut Ritter. Tahran: Merkez-i Neşr-i Dânişgâhî, 1368.
- Ahmed-i Münzevî. *Fihrist-i Müşterek-i Nûshahâ-yı Hattî-i Fârsî-i Pakistan*. İslâmâbâd: İntişârât-ı Merkez-i Tahkîkât-ı Fârsî-i İran ve Pakistan, 1984.
- _____. *Fihrist-i Nûshahâ-yı Hattî-yi Fârsî*. Tahran: Müesses-e-i Ferhengî-i Mîntikaî, 1348.
- Akalın, Nazir. *Nizâmî-yi Gencevî'nin Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Leylî u Mecnûn Mesnevisinin Tahkiye Unsurları Açısından Tahlili*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, SBE, Yüksek Lisans Tezi, 1994.
- Akbulut, A. Turan. "Dâvûd-i Kayserî". *İslâm Medeniyeti Mecmuası* 4/3 (Haziran 1980), 61-83.
- Akdağ, Ahmed. "Müeyyed Cendî'nin Kasîde-i Lâmiyye'sine Abdülmecîd Sîvâsî'nin Yazdığı Manzum Şerh". *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi* 65/3 (2025), 708-733.
- Alâeddin el-Kirmânî. *el-Aşeretü'l-kâmile & Levâmî'u tenvîrî'l-makâm fî cevâmî'i ta'bîrî'l-menâm Rüya Tabiri İlmi*. haz. Mustafa Özbakır. İstanbul: TYEKB Yayınları, 2021.
- _____. *În'ikâsü Eşi "atî'l-Leme'ât*. İstanbul: Süleymaniye Yazma Eser Ktp., Ayasofya Koleksiyonu, 1916.
- _____. *În'ikâsü Eşi "atî'l-Leme'ât*. Millî Ktp., Afyon Gedik Ahmet Paşa İl Halk Ktp., 17745.
- Alî bin Osmân el-Hücvîrî. *Keşfü'l-mahcûb*. thk. Valentin Jukovsky. Tahran: Kitâbhâne-i Tahûrî, 1375.
- Ali Muhamed Sâbirî. *Mecmeu'r-resâil-i Şâh Ni'metullâh-ı Velî*. Tahran: Neşr-i İlm, 1392.
- Ali Mûsevî Behbehânî-İbrâhim Dîbâcî. *Çehârdeh Risâle-i Fârsî ez Sâyinüddin Ali b. Muhammed Türke İsfahânî*. Tahran: Câbhâne-i Firdevsî, 1351.
- Ali Şîr Nevâyî. *Hamsetü'l-mütehâyirîn*. haz. Ayşehan Deniz Abik. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2006.
- Alırıza Muzaferiyan. "Vîjegîhâ-yı Bünyâdî-i Sebkhâ-yı Şî'r-i Fârsî". *Mecelle-i Târîh-i Edebiyât* 71/3 (1391), 265-292.
- Alkan, Ercan. "Hacı Bayrâm-ı Velî'nin İsteğiyle Yapılan Bir Tercüme: İnce Bedreddin ve Tercüme-i Lemaât'ı". *Tasavvuf İlmi ve Akademik Araştırma Dergisi* 31/1 (2013), 57-73.
- _____. "Harakânî'nin 'Rabbimden İki Şey/ İki Sene ile Eksigim' Sözü'nün Tasavvuf Literatüründeki Yorumları". *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 44 (2013), 87-98.
- _____. *Aşk Metafizigi*. İstanbul: Hayykitap, 2012.
- Alkış, Abdurrahim. "Sermediyyet ve Abdürrezzâk-ı Kâşânî'nin Risâle fî beyânî mikdârî's-senedî's-sermediyye ve ta'yîni eyyâmî'l-ilâhiyye İsimli Eseri". *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 36 (2009), 207-235.
- Almaz, Hasan. *Şükrullah b. Şihâbeddîn Ahmed b. Zeyneddîn Zekî Behcetü't-Tevârih (İnceleme-Metin-Tercüme)*. Ankara: Ankara Üniversitesi, SBE, Doktora Tezi, 2004.
- Alpaslan, Ali. *Aşık Paşa'da Tasavvuf*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Türkiyat Enstitüsü, Doktora Tezi, 1961.

- Anameriç, Hakan. "Osmanlı Devleti'nde Satın Alınan Özel Kütüphaneler/ Koleksiyonlar: Belgesel-Metodolojik Bir İnceleme". *Tarih Araştırmaları Dergisi* 40/70 (Eylül 2021), 276-341.
- Arberry, A. J. *Classical Persian Literature*. London: George Allen & Unwin Ltd, 1958.
- Âsım İbrâhîm el-Keyyâlî. *Resâ'ilü sūfiyye fî'l-hakā'iki ve't-tecelliyyâtü'l-ilâhiyyeti'l-enfüsiyye ve'l-âfâkiyye*. Beyrut: Dârü'l-kütübî'l-ilmîyye, 2013.
- Âşık Çelebi. *Meşâ'irü'ş-şu'arâ*. haz. Filiz Kılıç. İstanbul: İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Yayınları, 2010.
- Âşık Paşazade. *Osmanoğulları'nın Tarihi*. haz. Kemal Yavuz-M. A. Yekta Saraç. İstanbul: MAS Matbacılık, 2003.
- Ateş, Ahmed. "Konya Kütüphanelerinde Bulunan Bazı Mühim Yazmalar". *Belleten* 16/61 (Ocak 1952), 49-130.
- Atsız, Hüseyin Nihal. *XV inci Asır Tarihçisi Şükrullah Dokuz Boy Türkler ve Osmanlı Sultanları Tarihi*. İstanbul: Arkadaş Basımevi, 1939.
- Aydınlı, Ayşenur. *Bâbürlüler Öncesi Hind Alt Kutası'nda Sühreverdîyye*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, SBE, Doktora Tezi, 2022.
- Aynülkudât el-Hemedânî. *Temhîdât*. haz. Afif Useyrân. Tahran: Kitâbhâne-i Menûçihri, ts.
- Âzâd-ı Bilgrâmî. *Sübhâtü'l-mercân fî âsâri Hindustân*. thk. Muhammed Sa'îd et-Turehî. Beyrut: Dârü'r-Rafîdeyn, 2015.
- Azîz b. Erdeşîr Esterâbâdî. *Bezm u Rezm*. çev. Mürsel Öztürk. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1990.
- Baba Efdâlüddîn-i Kâşânî. *Rubâ'îyyât*. haz. Sa'îd-i Nefîsî. Tahran: Bahş ve İntişârât-ı Fârâbî, 1363.
- Baba Rükneddîn. *Nusûsu'l-husûs*. haz. Recebali Mazlûmî. Tahran: İntişârât-ı Müesses-e-i Mütâlaât-ı İslâmî Dânişgâh-ı McGill, 1359.
- Babinger, Franz. *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri*. çev. Coşkun Üçok. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1992.
- Bağdatlı İsmâil Paşa. *Hedîyyetü'l-'ârîfin, esmâ'ü'l-mü'ellifin ve âssârü'l-musannifin*. tsh. Kilisli Rifat Bilge v.dğr. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1951.
- Bakırcı, Naci. "Mevlana Müzesi İhtisas Kütüphanesi'nin 1926 Yılında Kuruluşu, Yusuf Ağa Kütüphanesi'nin Buraya Nakli". *X. Millî Mevlânâ Kongresi*. 191-202. Konya: Selçuk Üniversitesi Basımevi, 2002.
- Balgalmış, Abdülkadir. "Divriği". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 9/452-454. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Bayram, Mikâil. "Sadru'd-Din Konevi ile Ahi Evren Şeyh Nasiru'din Mahmud'un Mektuplaşması". *Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Edebiyat Dergisi* 2 (1983), 51-81.
- _____. "Sadru'd-din Konevî Kütüphanesi ve Kitapları". *Marîfe Bilimsel Birikim* 1/2 (2001), 179-185.
- Bedirhan, Muhammed. *Vahdet-i Vücdü Savunmak*. İstanbul: Litera Yayıncılık, 2019.
- Bedüzzaman Fürûzanfer. *Menâkıb-ı Evhadüddîn Hâmid Ebi'l-Fahr el-Kirmânî*. Tahran: Büngâh-ı Tercüme ve Neşr-i Kitâb, 1347.
- Behrûz Sâhib İhtiyârî. "Şeyh Fahreddîn-i Irâkî ve Risâle-i Leme'ât". *Kiyâne-i Endîşe* 37 (1370), 130-146.

- Bloch, Edgard. *Catalogue des manuscrits persans de la Bibliothèque nationale*. Paris: E. Leroux, 1905.
- BOA, EV.VKF.18.58.
- BOA, TS.MA.E.968.39.
- Boyras, Şeref. “Yâr Ali Çelebi”. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. Erişim 23 Haziran 2026. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/yar-ali-celebi>
- Brockelman, Carl. *Geschichte der arabischen Litteratur*. Leiden: E. J. Brill, 1937.
- Browne, Edward G.. *A Literary History of Persia*. Cambridge: Cambridge University Press, 1920.
- Bursalı Mehmed Tâhir. *Osmanlı Müellifleri*. haz. M. A. Yekta Saraç. Ankara: TÜBA, 2016.
- Cafer Sadakıyanlu. *Mekteb-i Üveysî-i Nurbahş der Karn-ı Nohom*. Tahran: y.y., 1972.
- Cemâl Halîl-i Şîrvânî. *Nüzhetü'l-mecâlis*. thk. Muhammed Emin-i Riyâhî. Tahran: İntişârât-ı İlmî, 1375.
- Cevâd Nûrbahş. *Zindegi u Âsâr-ı Kutbü'l-muvahhidîn Cenâb-ı Şâh Ni'metullâh-ı Velî-i Kirmânî ve Ferzendân-ı Ū*. Tahran: İntişârât-ı Hankâh-ı Ni'metullâhî, 1337.
- Chaen, Claude. *Osmanlılardan Önce Anadolu'da Türkler*. İstanbul: E Yayınları, 1994.
- Chittick, William C.. “Mysticism versus Philosophy in Earlier Islamic History: The Al-Tūsî, Al-Qūnawî Correspondence”. *Religious Studies* 17/1 (March 1981), 87-104.
- _____ “Sultan Burhân al-Dîn's Sufi Correspondence”. *Wiener Zeitschrift für die Kunde des Morgenlandes* 73 (1981), 33-45.
- Corbin, Henry. *Âyîn-i Civânmerdî*. çev. İhsan Nerâkî. Tahran: İntişârât-ı Sohen, 1385.
- Çağrı, Mustafa. “Bistâmî, Abdurrahman b. Muhammed”. *TDV İslâm Ansiklopedisi* 6/218-219. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Çoban, Ali. “Ârife İşâret Yeter (Mi)? Osmanlı Tasavvufi Şerh Geleneği Üzerine”. *İslâm İlim ve Düşünce Tarihinde Şerh Geleneği*. ed. Mesut Kaya-Sezai Engin. 331-391. İstanbul: Endülüs Yayınları, 2020.
- Dâvûd-i Kayserî. *Şerhu Fusûsü'l-hikem*. thk. Celâleddin Âştiyânî. Tahran: İntişârât-ı İlmî ve Ferhengî, 1375.
- Deladrière, Roger. “The Divan of Ibn Arabî”. *Journal of the Muhyiddin Ibn Arabi Society* 15 (1994), 50-56.
- Demirli, Ekrem. *İslam Metafizikinde Tanrı ve İnsan*. İstanbul: Alfa, 2017.
- _____ *Sadreddin Konevî'de Bilgi ve Varlık*. İstanbul: Fikriyat, 2026.
- Derviş Ali b. Yûsuf el-Kerkeherî. *Şerh-i Leme'ât*. Tahran: Kitâbhâne-i Merkezî ve Merkez-i İsnâd-ı Dânişgâh-ı Tahran, 5650; 9779.
- _____ *Şerh-i Leme'ât*. Tahran: Kitâbhâne-i Medrese-i Âlî-i Şehid Mutahharî, 6409.
- Ebû Bekir eş-Şiblî. *Dîvân*. thk. Kâmil Mustafa eş-Şeybî. Bağdat: Dâru't-tezâmün, 1967.
- Ebû Hayyân et-Tevhîdî. *el-Besâir ve'z-zehâir*. thk. Vedâd el-Kâdî. Beyrut: Dâru Sâdır, ts.
- Ebû Nuaym el-İsfahânî. *Hilyetü'l-evliyâ ve tabakâtü'l-asfiyâ*. Kahire: Matbaatü's-saâde, 1974.
- Ebû Said-i Ebî'l-hayr. *Sühanân-ı Manzûm*. thk. Sa'îd-i Nefisî. Tahran: İntişârât-ı Kitâbhâne-i Senâî, ts.

- Ebû Tâlib el-Mekkî. *Kütü'l-kulûb fî mu'âmeleti'l-mahbûb ve vasfî tarîkı'l-mürîd ilâ makâmî't-tevhîd*. thk. Âsım İbrâhîm el-Keyyâlî. Beyrut: Dâru'l-kütübî'l-ilmiyye, 2005.
- Ebû'l-Mecd Meccûd bin Âdem es-Senâî el-Gaznevî. *Dîvân*. haz. Müderris-i Razavî. Tahran: İntişârât-ı Senâî, 1388.
- _____ *Hadikatü'l-hakîka ve şer'i'atü'l-tarîka*. thk. Müderris-i Razavî. Tahran: Çâphâne-i Sipihr, ts.
- Elvan Çelebi. *Menâkıbu'l-kudsiyye fî Menâsıbi'l-ünsiyye*. haz. İsmail E. Erünsal-Ahmet Yaşar Ocak. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2014.
- Emir Abdullah Berzişâbâdî. *Şerh-i Leme'ât*. haz. Ahmed Kudsi. Tahran: İntişârât-ı Mevlâ, 1379.
- _____ *Şerh-i Leme'ât*. haz. Ekber Sübût. Yeni Delhi: Merkez-i Tahkikât-ı Fârsî Râzenî-i Ferhengî-i Cumhuri-i İslâmî-i İran u Dihlî-i Nev, 1389.
- Emir Hüseyin Enîsî. *Menâkıb-ı Akşemseddin*. haz. Bilal Aktan-Mustafa Güneş. İstanbul: H Yayınları, 2011.
- Erünsal, İsmail E.. *Osmanlılarda Kütüphaneler ve Kütüphanecilik*. İstanbul: Timaş Yayınları, 2015.
- Ethé, Hermann. *Târîh-i Edebiyyât-ı Fârsî*. çev. Rızâzâde-i Şafak. Tahran: İntişârât-ı Büngâh-i Terceme ve Neşr-i Kitâb, 1337.
- Evhadüddîn-i Kirmânî. *Dîvân-ı Rubâ'îyyât*. haz. Ahmed Ebû Mahbûb. Tahran: Sürûş, 1366.
- _____ *Rubâiler*. çev. Mehmet Kanar. İstanbul: İnsan Yayınları, 1999.
- Fahreddin er-Râzî. *Mefâtihu'l-gayb*. Beyrut: Dâru ihyâi't-türâsî'l-Arabî, 1420.
- Fahreddîn-i Irâkî. *Külliyât-ı Şeyh Fahreddîn İbrâhîm-i Hemedânî Mütehallas be-İrâkî*. haz. Sa'îd-i Nefisî. Tahran: İntişârât-ı Kitâbhâne-i Senâî, 1375.
- _____ *Külliyât-ı Fahreddîn-i Irâkî*. haz. Nesrîn Muhteşem. Tahran: İntişârât-ı Züvvâr, 1386.
- _____ *Lema'ât*. haz. Ercan Alkan. İstanbul: TYEKB Yayınları, 2025.
- _____ *Lemaât*. haz. Hanifi Vural. İstanbul: Kesit Yayınları, 2017.
- Fâtîme Tevessül Penâhî v.dğr. “Muarrifi-i Endîşe ve Âsâr-ı Dervîş Ali b. Yûsuf el-Kerkeherî ve Te'sîr-i Endîşehâ-yı Dîgerân ber Âsâr-ı Ū”. *Pijûheşnâme-i Nüşaşînâsî-i Mutûn-i Nazm ve Nesr-i Fârsî* 4/12 (1398), 140-165.
- Fazlıoğlu, İhsan. “İlk Dönem Osmanlı İlim ve Kültür Hayatında İhvânü's-safâ ve Abdurrahmân Bistâmî”. *Divan: Disiplinlerarası Çalışmalar Dergisi* 2 (Haziran 1996), 229-240.
- Ferîdüddin Attâr. *Dîvân*. tsh. Sa'îd-i Nefisî. Tahran: İntişârât-ı Kitâbhâne-i Senâî, ts.
- _____ *Esrârname*. haz. Muhammed Rızâ Şefî' Kedkenî. Tahran: İntişârât-ı Sühan, 1392.
- _____ *Esrârname*. tsh. Sâdık Gevherin. Tahran: Kitâbfürûşî-i Züvvâr, 1361.
- _____ *İlâhîname*. tsh. Muhammed Rızâ Şefî' Kedkenî. Tahran: İntişârât-ı Suhan, 1388.
- _____ *Muhtârname*. çev. Fatma Kopuz Çetinkaya. İstanbul: Hece Yayınları, 2023.
- _____ *Muhtârname*. tsh. Muhammed Rızâ Şefî' Kedkenî. Tahran: İntişârât-ı Tus, 1358.
- _____ *Musibetname*. çev. Mehmet Kanar. İstanbul, 2021.
- _____ *Musibetname*. tsh. Muhammed Rızâ Şefî' Kedkenî. Tahran: İntişârât-ı Suhan, 1386.
- _____ *Tezkiretü'l-evliyâ*. tsh. Muhammed İstî'lâmî. Tahran: İntişârât-ı Züvvâr, 1391.

- Fihristü'l-mahtûtâtî'l-Fârisiyye. Kahire: Matbaatü Dârü'l-kütüb, 1966.
- Fihristü'l-mahtûtâtîl-Fârsiyye elletî iktenethâ Dârü'l-Kütüb hattâ 1963 m. Kahire: Matbaatü Dârü'l-kütüb, 1966.
- Giesecke, Heinz Helmut. *Das Werk des 'Azîz Ibn Ârdaşîr Âstarâbâdî: eine Quelle zur Geschichte des Spätmittelalters in Kleinasien*. Leipzig: Sammlung orientalistischer Arbeiten, 1940.
- Göde, Kemal. *Eratnahılar (1327-1381)*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2000.
- Gölpınarlı, Abdülbâki. *Mevlânâ Müzesi Yazmalar Kataloğu II*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1971.
- Gulâmrızâ Mâruf. "Sebk-i Horasânî der Şi'r ü Mi'mârî". *Pijûheşnâme Horasân-ı Bozorg* 36 (1398), 71-92.
- Gümüş, Gülsüm. *Abdullah Bosnevî'ye Nispet Edilen "Makâsîd Envâr-ı Gaybiyye ve Masâid-i Ervâh-ı Tayyibe" İsimli Eser ve Tahlili*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, SBE, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Gündoğdu, Cengiz. *Abdumecîd-i Sîvâsî Hayatı, Eserleri ve Tasavvufî Görüşleri*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, SBE, Doktora Tezi, 1997.
- Hakîm et-Tirmizî. *Nevâdirü'l-usûl fî ehâdisi'r-Resûl*. thk. Abdurrahmân Umeyre. Beyrut: Dârü'l-cil, ts.
- Halaçoğlu, Yusuf. *Anadolu'da Aşiretler, Cemaatler, Oymaklar (1453-1650)*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2009.
- Hâmid b. Fazlullâh-ı Cemâlî ed-Dihlevî. *Siyerü'l-ârifîn*. çev. Muhammed Eyyûb Kâdirî. Lahor: Merkez-i Urdu Bord, 1976.
- Hasanali Kâdirîrâd. *Tashîh-i İntikâdî el-Lemehât fî şerhi'l-Leme'ât*. Meşhed: Dânişgâh-ı Firdevsî-i Meşhed, Dânişgede-i Edebiyât ve Ulûm-ı İnsânî, Pâyânname-yi Kârşînâsî-yi Erşed, 1388.
- Hızlı, Kasım. "Hazine-i Hassa Müsteşarı Mehmed Hâlis Bey: Bir Kitapsever Portresi". *Osmanlı Kitap Koleksiyonerleri ve Koleksiyonları İtibar ve İhtiras*. haz. Tülay Artan-Hatice Aynur. 545-575. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2022.
- Hüseyin-i Kerbelâî. *Rayzâtü'l-cinân ve cennâtü'l-cenân*. nşr. Ca'fer Sultân el-Kurrâî. Tahran: Büngâh-i Tercüme ve Neşr-i Kitâb, 1349.
- Hüseyin-i Mansûr Hallâc. "Dîvân". *el-Hallâc el-A'mâlü'l-kâmile*. haz. Kâsım Muhammed Abbâs. Beyrut: Riyâzî'r-re'îs li'l-kütüb ve'n-neşr, 2002.
- Ingalls, Matthew B.. *Şârihin Görünmezliği*. çev. Nihat Uzun. İstanbul: Albaraka Yayınları, 2025.
- İ'câzü'l-Hak Kuddûsî. *Şeyh Abdulkuddûs Gengûhî or un ki ta'limât*. Karaçi: Educational Press, 1961.
- İbanoğlu, Fulya. "Yenikapı Mevlevihanesi Nafiz Paşa Kütüphanesi ve Koleksiyonundaki Akli İlimlere Dair Kitaplar Üzerine". *İstanbul Medeniyet Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi* 6/1(2019), 19-43.
- İbn Ebû Zemenîn. *Usûlü's-sünne*. thk. Abdullah b. Muhammed el-Buhârî. Medine: Mektebetü'l-gurabâi'l-eseriyye, 1415.
- İbn Sînâ. *İlâhiyât-ı Şifâ Metafizik*. çev. Ekrem Demirli-Ömer Türker. İstanbul: Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, 2011.
- _____. *Kitâbu's-Şifâ Mantığa Giriş*. çev. Ömer Türker. İstanbul: Litera Yayıncılık, 2013.
- İbnü'l-Fâriz. *Dîvân*. Beyrut: Dârü Sâdır, ts.

- İbrahim b. Ahmed el-Amâsî. *Tercüme-i Şakâ'ik-i Nu'mâniyye*. haz. Gökhan Alp. İstanbul: TYEKB Yayınları, 2021.
- İdris- Bidlîsî. *Heşt Behîşt VIII Ketîbe II. Bâyezid Dönemi 1481-1512*. çev. Vural Genç. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2024.
- İnce, Adnan. "Tarihî Metinlerde Müstensih Tasarrufları". *Birinci Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu 20-21 Kasım 2008*. 25-39. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2011.
- İsmâil bin Hammâd el-Cevherî. *es-Sihâh Tâcü'l-luga ve sıhâhu'l-'Arabîyye*. thk. Ahmed Abdülgafûr Attâr. Beyrut: Dârü'l-ilm li'l-melâyîn, 1987.
- İsmail Hakkı, Emir Buhârî, Morali, Eşrefzâde, Emîniyye, Mevlevihâne, Baba Efendi Kütüphanesi Demirbaş Defteri. Bursa: İnebey Yazma Eser Ktp., Genel Koleksiyon, 5291.
- İzzeddîn Mahmûd bin Ali Kâşânî. *Misbâhu'l-hidâye ve miftâhu'l-kifâye*. haz. Celâleddîn Hümâî. Tahran: İntişârât-ı Sühan, 1394.
- Kaban, Nurdan. *Senâî-yi Gaznevî'nin Hadîkatü'l-Hakîka'sında Tasavvufî Terimler*. İstanbul: Doğu Kütüphanesi, 2021.
- Kahraman, İsmail. *Saklı Kalmış Tarihi Değerler Hacıemiroğulları Beyliği Milli, Manevi, Kültürel Değerlerimiz*. ed. Muzaffer Günay. Kocaeli: İKTAV Belgesel Yayıncılık, ts.
- Kaplan, Hayri. *Tahrif ve Tashih 13. Yüzyıl Anadolu Türk-İslâm Düşüncesi Üzerine İncelemeler* (Ankara: Kalem Neşriyat, 2021), 431-471.
- Karataş, Hasan. *The City as a Historical Actor: The Urbanization and Ottomanization of the Halvetiye Sufi Order by the City of Amasya in the Fifteenth and Sixteenth Centuries*. Berkeley: University of California, Graduate Division, Ph.D. Dissertation, 2011.
- Karataş, Nizamettin. *Kadı Burhâneddin'in İksîrû's-Seâdât fî Esrârî'l-İbâdât Adlı Eserinin Tahkiki ve İslâm Hukuku Açısından Tahlili*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi, SBE, Doktora Tezi, 2014.
- Kaska, Çetin. "Cevâhir-i Nefsiyye (Yâr Ali Çelebi)". *Türk Edebiyatı Eserler Sözlüğü*. Erişim 6 Haziran 2025. <https://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/cevahir-i-nefsiyye-yar-ali-celebi>
- Kâtib Çelebi. *Keşfü'z-zunûn 'an esâmi'l-kütüb ve'l-fünûn*. thk. Ekmeleddin İhsanoğlu-Beşşâr Avvâd Ma'rûf. Londra: Müessesetü'l-Furkân li't-türâsî'l-İslâmî-Merkezü Dirâseti'l-mahtûtâtî'l-İslâmiyye, 2021.
- Keklik, Nihat. *Sadrettdîn Konevî'nin Felsefesinde Allah-Kâinat ve İnsan*. İstanbul: Çığır Yayınları, 1977.
- Kemikli, Bilal. "Sun'ullah Gaybî". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 37/532-533. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Kılıç, Mahmud Erol. "Ni'metullâh-ı Velî". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 33/133-135. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- _____. *Şeyh-i Ekber İbn Arabî Düşüncesine Giriş*. İstanbul: Sufi Kitap, 2019.
- Konuk, Ahmed Avni. *Lemaât Aşka ve Aşıklara Dair*. haz. Ercan Alkan. İstanbul: İlk Harf Yayınları, 2011.
- Köprülü, Fuad. *Osmanlı Devleti'nin Kuruluşu*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1991.
- Kurtuluş, Rıza. "Gengûhî, Abdülkuddûs", *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 14/24. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- Kutluer, İlhan. *İbn Sina Ontolojisinde Zorunlu Varlık*. İstanbul: İz Yayıncılık, 2013.

- Lebid b. Rebîa. *Dîvân*. Beyrut: Dâru Sâdır, ts.
- Lewisohn, Leonard. "Sufism and Theology in the Confessions of Şâ'in al-Dîn Turka İsfahânî (d. 830/1437)". *Sufism and Theology*. ed. Ayman Shihadeh. 63-82. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2007.
- Mahmûd bin Süleyman el-Kefevî. *Ketâ'ibü a'lâmi'l-ahyâr min fukahâ'i mezhebi'n-Nu'mânî'l-muhtâr*. thk. Saffet Köse v.dğr. İstanbul: Mektebetü'l-irşâd, 2017.
- Mahmûd Şebüsterî. *Gülşen-i Râz*. haz. Samed Muvahhid. Tahran: Kitâbhâne-i Tahûrî, 1368.
- Maulana Azad Library. Jawahar Collection. Erişim 9 Ekim 2025. <https://www.amu.ac.in/libraries/maulana-azad-library/manuscripts>
- Mecmû'a*. Bursa: Bursa İnebey Yazma Eser Ktp., Hüseyin Çelebi Koleksiyonu, 1183.
- Mehmed Süreyya. *Sicill-i Osmanî*. haz. Nuri Akbayer. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 1996.
- Mehmed Şemseddin. *Bursa Dergâhları Yâdigâr-ı Şemsî I-II*. haz. Mustafa Kara-Kadir Atlan-soy. Bursa: Uludağ Yayınları, 1997.
- Mehterhan Furkanî. "Siyasî ve İlmî Bir Kişilik: Amasya Emiri Hacı Şadgeldi Paşa ve *ed-Dürerü'l-mensûretü fî'l-furû'* Adlı Eserin Kendisine Nispeti". *Uluslararası Amasya Âlimleri Sempozyumu Bildiriler Kitabı*. 1/389-398. Amasya: KIBATEK, 2017.
- Melvin-Koushk, Matthew S.. *The Quest for a Universal Science: The Occult Philosophy of Şâ'in al-Dîn Turka İsfahânî (1369-1432) and Intellectual Millenarianism in Early Timurid Iran*. New Haven: Yale University, Religious Studies, Ph.D. Dissertation, 2012.
- Meşârik-ı Leme'ât*. İstanbul: Süleymaniye Yazma Eser Ktp., Carullah Koleksiyonu, 993.
- Metinlerle Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*. ed. Zafer Erginli. İstanbul: Kalem Yayınevi, 2006.
- Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî. *Kitâb-ı Fihî mâ fih*. haz. Bedüzzaman Fürûzanfer. Tahran: Müessese-i İntişârât-ı Nigâh, 1386.
- _____. *Konularına Göre Açıklamalı Mesnevî Tercümesi*. haz. Şefik Can. İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2021.
- _____. *Külliyât-ı Şems yâ Dîvân-ı Kebîr*. tsh. Bedüzzaman Fürûzanfer. Tahran: Müessese-i İntişârât-ı Emîr-i Kebîr, 1378.
- _____. *Mesnevî-i Ma'nevî*. tsh. Tevfik H. Sübhânî. Tahran: İntişârât-ı Vezâret-i Ferheng ve İrşâd-ı İslâmî, 1373.
- Mîr Padişah. *Maârifü'l-hakâ'ik fî tahkîki'd-dekâ'iki'r-rekâ'iki's-şekâ'ik*. Tahran: Kitâbhâne-i Meclis-i Şûrâ-yı Millî, 21852.
- Mîr Yâr Alî. *Dîvân*. Bedâûn: Nizâmî Matbaası, 1927.
- Mu'cemü'd-devhati't-târîhiyyü li'l-lugati'l-Arabîyye*. Erişim 8 Mayıs 2025. <https://www.dohadictionary.org/>
- Muhammed Abdülhay el-Leknevî. *Tarabü'l-emâsil bi-terâcimi'l-efâdil*. haz. Ahmed ez-Za'bî. Beyrut: Dârü'l-Erkam b. Ebî'l-Erkam, 1998.
- Muhammed Ahter Çime. "Berresî-i Şûrûh-ı Leme'ât-ı Irâkî". *Dâniş* 43 (1374), 124-146.
- _____. "Berresî-i Şûrûh-ı Leme'ât-ı Irâkî". *Maârif* 38/2 (1375), 48-79.
- _____. *Makâm-ı Şeyh Fahreddîn İbrâhîm-i Irâkî der Tasavvuf-ı İslâmî*. İslâmâbâd: İntişârât-ı Tahkîkât-ı Fârsî-i İran ve Pakistan, 1372.

- Muhammed b. İshak Ebî Verdî Enverî. *Dîvân-ı Enverî*. thk. Müderris-i Razavî. Tahran: Büngâh-ı Tercüme ve Neşr-ı Kitâb, 1340.
- Muhammed bin İbrâhîm el-Kelâbâzî. *et-Ta'arruf li-mezhebi ehli't-tasavvuf*. thk. Arthur John Arberry. Bağdat: Beytül-Verrâk, 2010.
- Muhammed Celâli-İsmail Tâcabahş. "Muarrifi-i Nûsha-i Hattî-i Maârifü'l-hakâ'ik fî tahkîki'd-dekâ'ik der Şerh-i Leme'ât-ı Irâkî ve Lüzûm-ı Tashîh-i Ân". *Pijûheşhâ-yı Nevîn-i Edebî* 3/2 (1403), 89-104.
- Muhammed Ebrâr Hüseyin Farukî. *Tezkire-i Cevâhir-i Zevâhir*. Etave: y.y., 1959.
- Muhammed Hâcevî. *Leme'ât be-İnzimâm-ı Se Şerh ez Şurûh-ı Karn-ı Heştom-ı Hicrî*. Tahran: İntişârât-ı Mevlâ, 1404.
- Muhammed Muslih Mahdi al-Muhammedi. "The Renown Interpreter Ali Al-Maha'ami: His Life, Personality, And Scientific Status Among Scientists". *Al-Qanâtir International Journal of Islamic Studies* 12/1 (2018), 37-62.
- Muhammed Selim Ahter. *Heft Gofâr Derbâre-i Senâi ve Attâr ve Irâkî* Tahran: Vizâret-i Ferheng ve İrşâd-ı İslâmî, 1375.
- Muhyiddin İbnü'l-Arabî. "Kitâbü'l-i'lâm bi-ışârâti ehli'l-ilhâm". *Resâ'ilü İbn Arabî*, haz. Muhammed Abdülkerîm en-Nemirî. 75-82. Beyrut: Dârü'l-kütübi'l-ilmiyye, 2010.
- _____. "Risâletü'l-intisâr". *Resâ'ilü İbn Arabî*. haz. Muhammed Abdülkerîm en-Nemirî. 261-271. Beyrut: Dârü'l-kütübi'l-ilmiyye, 2010.
- _____. "Kitâbü's-şâhid". *Resâ'ilü İbn Arabî*. haz. Muhammed Abdülkerîm en-Nemirî. Beyrut: Dârü'l-kütübi'l-ilmiyye, 2010.
- _____. *Dîvân*. haz. Ahmed Hasan Besec. Beyrut: Dârü'l-kütübi'l-ilmiyye, 1996.
- _____. *el-Fütühâtü'l-Mekkiyye*. çev. Ekrem Demirli. İstanbul: Lîtera Yayıncılık, 2006-2012.
- _____. *el-Fütühâtü'l-Mekkiyye*. haz. Ahmed Şemseddîn. Beyrut: Dârü'l-kütübi'l-ilmiyye, ts.
- _____. *el-Fütühâtü'l-Mekkiyye*. thk. Osmân Yahyâ. Kahire: el-Hey'etü'l-Misriyyetü'l-âmme li'l-kitâb, 1981.
- _____. *Fusûsü'l-hikem ve't-ta'likâtü 'aleyh*. thk. Ebü'l-Alâ Afîfî. Kahire: Dârü'l-kitâbi'l-ilmiyye, t.y.
- _____. *Fusûsü'l-hikem*. thk. Mahmud Erol Kılıç-Abdürrahim Alkış. İstanbul: İSAM Yayınları, 2025.
- _____. *İnşâ'ü'd-devâ'ir*. nşr. H. S. Nyberg. Leiden: E. J. Brill, 1919.
- _____. *Şerhu Hal'i'n-Na'leyn*. haz. Ercan Alkan. İstanbul: TYEKB Yayınları, 2017.
- Mustafa Dirâyetî. *Fihristgân-ı Nûshahâ-yı Hattî-yi İran*. Tahran: Sâzmân-ı İsnâd ve Kitâbhâne-i Millî-i Cumhûrî-i İslâmî-i İran, 1390.
- Müeyyüddin Cendî. *Şerh-i Kasîde-i Lâmiyye ve Risâle-i Uhrâ fî't-tasavvuf*. İstanbul: Süleymaniye Yazma Eser Ktp., Ayasofya Koleksiyonu, 4184.
- _____. *Şerhu Fusûsü'l-hikem*. İstanbul: Süleymaniye Yazma Eser Ktp., Kılıç Ali Paşa Koleksiyonu, 606.
- _____. *Şerhu Fusûsü'l-hikem*. thk. Celâleddin Âştîyânî. Kum: Bostân-ı Kitâb, 1423.
- Mümtaz Begüm Çudherî. "Te'sîr-i Süfiyân-ı İran der Şibh-i Kârre-i Pakistan ve Hind". *Te'sîr-i Ma'nevî-i İran der Pakistan*. ed. Cafer Kâsımî. 1-30. Lahor: Mektebe-i Cedîd, 1971.

- Mütenebbî. *Dîvân*. nşr. Abdülvehhâb Azzâm. Kahire: Lecnetü't-te'lif ve't-terceme ve'n-neşr, 1363.
- Mütercim Âsım Efendi. *Kâmûsü 'l-muhît Tercümesi*. haz. Mustafa Koç-Eyyüp Tanrıverdi. İstanbul: TYEKB Yayınları, 2013.
- Müttakî el-Hindî. *Kenzü 'l-ummâl fî süneni 'l-akvâl ve 'l-ef'âl*. thk. Bekrî Hayyânî-Saffet es-Sekkâ. Beyrut: Müessesetü'r-risâle, 1981.
- Namiq Musalı. *Şeyh Zâhid Geylânî ve Menâkıbı: Şeyh Şa'bân-ı Veli'nin İrşad Silsilesinde Yer Alan Bir Mürşidin Yaşamı ve Öğütleri*. Kastamonu: Hz. Pir Şeyh Şa'bân-ı Veli Kültür Vakfı Yayınları, 2019.
- Necib Mâyil-i Herevî. *Nakd ve Tashîh-i Mütûn*. Herat: Bünyâd-ı Ferhengî-i Mâyil-i Herevî, 1402.
- Nev'izâde Atâî. *Hadâ'iku 'l-hak'ik fî tekmileti 'ş-Şekâ'ik*. haz. Suat Donuk. İstanbul: TYEKB Yayınları, 2017.
- Ni'metullâh-ı Veli. *Şerh-i Leme 'ât*. haz. Cevâd Nurbahş. Tahran: İntişârât-ı Hankâh-ı Ni'metullâhî, 1354.
- Nizâmî-i Gencevî. *Hüsrev ü Şîrîn*. haz. Vahid Destgirdî. Tahran: Çâphâne-i Şark, 1333.
- _____. *Mahzenü 'l-esrâr*. thk. Behrûz Servetiyân. Tahran: Müessese-i İntişârât-ı Emîr-i Kebîr, 1389.
- Nwyia, Paul. "Hallâğ: Kitâb al-Ṭawâsin". *Mélanges de l'Université Saint-Joseph* 47 (1972), 183-238.
- Ocak, Ahmet Yaşar. *Babailer İsyanı*. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2020.
- Orhan, Abdullah Taha. "Yeni Bulgu ve Yorumlar Işığında Akşemseddîn'in Halifesi Abdurrahim Karahisârî'nin Biyografisi". *Umde Dini Tetkikler Dergisi* 2/2 (Aralık 2019), 43-74.
- Öteleş, Zeliha. *Abdülganî en-Nâblusî Şerhi Bağlamında İbnü 'l-Fârız'ın Kasîde-i Tâiyye'sinde Seyr u Sülûk*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, SBE, Doktora Tezi, 2014.
- Özcan, Abdülkadir. "Şehid Ali Paşa". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 38/433-434. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Öztürk, Yaşar Nuri. *Hallâc-ı Mansur ve Eseri (Kitâb 'ût-Tavâsin)*. İstanbul: Fatih Yayınevi Matbaası, 1976.
- Pakalın, Mehmet Zeki. *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi, 1971.
- Peacock, A.C.S.. "Metaphysics and Rulership in Late Fourteenth-Century Central Anatolia: Qadi Burhân al-Dîn of Sivas and his Iksîr al-Sa'âdât". *Islamic Literature and Intellectual Life in Fourteenth- and Fifteenth-Century Anatolia*. ed. A.C.S. Peacock-Sara Nur Yıldız. 101-136. Würzburg: Ergon Verlag, 2016.
- Pervîz Nâtil Hânlerî. *Târîh-i Zebân-ı Fârsî*. Tahran: Neşr-i Simurg, 1373.
- Pervîz Nâtil Hânlerî-Yûsufî Hirevî. *Eser-i Âferînân-ı Zindegînâme-i Nâm-Âverân-ı Ferhengî-yi Îrân*. Tahran: Encümen-i Âsâr ve Mefâhir-i Ferhengî, 2005.
- Polat, Salahattin. *Metin Tenkidi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2015.
- Rahman Ali. *Tezkire-i 'Ulemâ-yı Hind*. haz. Yûsuf Bîg Bâbâpûr. Kum: Mecma'ı Zehâyir-i İslâmî, 1391.
- Ramazan-zâde. *Târîh-i Nişancı Paşa*. haz. Rukiye Özdemir. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2022.

- Ritter, Hellmut. "Philologica VII". *Der Islam* 21 (1933), 84-109.
- Rûzbihân-ı Baklî. *Şerh-i Şathiyyât*. thk. Henry Corbin. Tahran: Gencine-i Nüviştehâ-yı Îrânî, 1966.
- Sa'dî-i Şîrâzî. *Külliyât-ı Sa'dî*. haz. Muhammed Ali Fûrûgî. Tahran: İntişârât-ı Hermes, 1385.
- Sa'düddin et-Taftâzânî. *Şerhu 'l-Akâid*. çev. Talha Hakan Alp. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2017.
- Sa'id-i Nefîsî. *Dîvân-ı Şâh Ni'metullâh-ı Veli*. Tahran: İntişârât-ı Nigâh, 1391).
- _____. *Târîh-i Nazm u Nesr*. Tahran: y.y., 1344.
- Sadreddin Konevî. *en-Nefehâtü 'l-ilâhiyye*. haz. Muhammed Hâcevî. Tahran: İntişârât-ı Mevlâ, 1375.
- _____. *er-Mürâselât beyne Sadreddin Konevî ve Nasîrüddin et-Tüsî*. thk. Gudrun Schubert. Beyrut: Franz Steiner Verlag, 1995.
- _____. *Fatiha Suresi Tefsiri*. çev. Ekrem Demirli. İstanbul: Kapı Yayınları, 2014.
- _____. *Fusûsü 'l-hikem'in Sırları*. çev. Ekrem Demirli. İstanbul: Kapı Yayınları, 2014.
- _____. *İ'câzü 'l-beyân fî tefsiri ümmi 'l-Kur'ân*. tsh. Celâleddin Âştîyânî. Kum: Bostân-ı Kitâb, 1423.
- _____. *İlâhî Nefhalar*. çev. Ekrem Demirli. İstanbul: İz Yayıncılık, 2012.
- _____. *Kırk Hadis Şerhi*. çev. Ekrem Demirli. İstanbul: Kapı Yayınları, 2014.
- _____. *Miftâhu 'l-gayb*. tsh. Muhammed Hâcevî. Tahran: İntişârât-ı Mevlâ, 1416.
- _____. *Miftâhu 'l-gayb: Tasavvuf Metafiziği*. çev. Ekrem Demirli. İstanbul: TYEKB Yayınları, 2002.
- _____. *Risâle fî cevâbi es'ileti Nasîrüddin Tüsî*. İstanbul: Süleymaniye Yazma Eser Ktp., Ayasofya Koleksiyonu, 2349.
- _____. *Risâletü'n-nusûs*. nşr. Akâ Mîrzâ Hâşim Eşkûrî. Tahran: Merkez-i Neşr-i Dânişgâhî, 1362.
- _____. *Sadreddin Konevî ile Nasîreddin Tüsî Arasında Yazışmalar el- Mürâselât*. çev. Ekrem Demirli. İstanbul: İz Yayıncılık, 2012.
- _____. *Vahdet-i Vücûd ve Esasları*. çev. Ekrem Demirli. İstanbul: İz Yayıncılık, 2002.
- Sa'idüddin Fergânî. *Münthe 'l-medârik*. Bursa: Bursa İnebey Yazma Eser Ktp., Hüseyin Çelebi Koleksiyonu, 488.
- _____. *Münthe 'l-medârik*. haz. Âsım İbrâhîm el-Keyyâlî. Beyrut: Dâru'l-kütübî'l-ilmîyye, 1971.
- Sâzmân-ı İsnâd ve Kitâbhâne-i Millî-i Cumhûrî-i İslâmî-i Îrân. Sâmnâne-i Menâbi'-i Dîcîtal. Erişim 7 Ekim 2025. <https://opac.nlai.ir/opac-prod/search/briefListSearch.do>
- Seyyid Hasan Gaznevî. *Dîvân*. haz. Müderris-i Razavî. Tahran: İntişârât-ı Esâtîr, 1328.
- _____. *Prolegomena to the Metaphysics of Islâm: An Exposition of the Fundamental Elements of the Worldview of Islam*. Kuala Lumpur: International Institute of Islamic Thought and Civilization, 1995.
- Seyyid Muhammed Ravzatî. *Fihrist-i Kütüb-i Hattî-yi İsfahân: Do Hezâr Nûsha-i Arabî ve Fârsî*. Kum: Müessese-i Ferhengî-i Mutâlaâtî ez-Zehrâ, ts.
- Seyyid Şerîf Cürçânî. *Şerhu 'l-Mevâkıf*. çev. Ömer Türker. İstanbul: TYEKB Yayınları, 2021.

- Sıddîk Hasan Han. *Tiksâru ciyûdi'l-ahrâr min tizkâri cünûdi'l-ibrâr*. Bopal: el-Matbaatü's-Şâhchânî, 1295.
- Sîrûs Şemîsâ. *Küllîyyât-ı Sebksînâsî*. Tahran: İntişârât-ı Firdevs, 1373.
- Sümer, Faruk. “Salur”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 36/57-59. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- _____. *Oğuzlar (Türkmenler) Tarihleri- Boy Teşkilâtı- Destanları*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 1972.
- Şah, Serap. *Safvetü's-safâ'da Safiyyüddîn-i Erdebîlî'nin Hayatı, Tasavvufî Görüşleri ve Menakabeleri*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, SBE, Doktora Tezi, 2007.
- Şentürk, M. Hüdaî. “Dârülmâârif”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 8/548-549. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Şükru'llah Çelebi. *Behcetü'l-tevârih*. İstanbul: Süleymaniye Yazma Eser Ktp., Nuruosmaniye Koleksiyonu, 3059.
- Tan, Tuğba. *Hâkim Mehmed Efendi'nin Lemeât ve Istılâhât-ı Süfîyye Tercümeleri*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, SBE, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Taşköprülüzâde Ahmed Efendi. *eş-Şekâ'iku'n-nu'mâniyye fî ulemâ'i'd-Devleti'l-Osmâniyye*. haz. Muhammed Hekimoğlu. İstanbul: TYEKB Yayınları, 2019.
- Taybe Şeyh Veysî v.dğr.. “Muarriî ve Zarûret-i Tashîh-i Şerh-i Leme'ât-ı Irâkî Mevsûm be-Maârifü'l-hakâ'ik fî tahlâki'd-dekâ'ik”. *Edebiyât- İrfânî* 36 (1403), 137-164.
- Tekindağ, Şehabeddin. “Berkuk”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 5/511-512. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- The Holy Bible. Erişim 17 Ağustos 2025. <https://www.bible.com/>
- Tosun, Necdet. “Nurbahşiyye”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 33/248-249. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Türker, Ömer. “İslâm Filozoflarına Göre Yaratılış”. *Din ve Bilim Açısından Yaratılış*, ed. Mehmet Bulgen-Enis Doko. 209-217. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2022.
- Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı (TYEKB). Yazma Eserler Veritabanı. Erişim 20 Eylül 2025. <https://portal.yek.gov.tr/main/login>
- Uludağ, Süleyman. “Devir”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 9/231-232. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- _____. *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Kabcacı Yayıncılık, 2016.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı. “Sivas ve Kayseri Hükümdarı Kadı Burhaneddin Ahmed”. *Bellekten* 32/126 (Nisan 1968), 191-245.
- _____. *Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu, Karakoyunlu Devletleri*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1937.
- _____. *Kütahya Şehri*. haz. Nurcan Boşdurmaz. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2023.
- Vâjehyâb. Erişim 8 Mayıs 2025. <https://vajebyab.com/>
- Yâr Ali Şîrâzî. *Cevâhir-i Nefsiyye*. Kastamonu: Kastamonu Yazma Eser Ktp., Halk Ktp. Koleksiyonu, 2694.
- _____. *Lemehât fî şerhi'l-Leme'ât*. Bursa: İnebey Yazma Eser Ktp., Genel Koleksiyon, 1490.

- _____. *Lemehât fî şerhi'l-Leme'ât*. Hindistan: Mevlânâ Âzâd Kütüphanesi, Cevâhir Farsça Yazmalar Koleksiyonu, 39.
- _____. *Lemehât fî şerhi'l-Leme'ât*. İran Milli Kütüphane ve Arşivi, 15617-5.
- _____. *Lemehât fî şerhi'l-Leme'ât*. İran: Âlî-i Şehid Mutaahharî Medresesi ve Kütüphanesi, 6549.
- _____. *Lemehât fî şerhi'l-Leme'ât*. İran: Âstân-ı Kuds-i Razavî Kütüphanesi, 51937.
- _____. *Lemehât fî şerhi'l-Leme'ât*. İran: Hazret-i Âyetullâhi'l-uzmâ Mar'âşî Necefi Kütüphanesi, 6073.
- _____. *Lemehât fî şerhi'l-Leme'ât*. İran: Kitâbhâne-i Meclis-i Şûrâ-yı Millî, 10046.
- _____. *Lemehât fî şerhi'l-Leme'ât*. İran: Meclis-i Şûrâ-yı Millî Kütüphanesi, 667; 3303; 3304; 10046; 10217.
- _____. *Lemehât fî şerhi'l-Leme'ât*. İstanbul: Beyazıt Yazma Eser Ktp., Beyazıt Koleksiyonu, 3411.
- _____. *Lemehât fî şerhi'l-Leme'ât*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Ktp., Türkçe Yazmalar Koleksiyonu, 3988.
- _____. *Lemehât fî şerhi'l-Leme'ât*. İstanbul: Millet Ktp., Ali Emiri Farsça Koleksiyonu, 119.
- _____. *Lemehât fî şerhi'l-Leme'ât*. İstanbul: Süleymaniye Yazma Eser Ktp., Şehid Ali Paşa Koleksiyonu, 1257; 1258; 1259; 2735.
- _____. *Lemehât fî şerhi'l-Leme'ât*. İstanbul: Süleymaniye Yazma Eser Ktp., Ayasofya Koleksiyonu, 1915; 1918; 1919; 2031.
- _____. *Lemehât fî şerhi'l-Leme'ât*. İstanbul: Süleymaniye Yazma Eser Ktp., Carullah Koleksiyonu, 1046.
- _____. *Lemehât fî şerhi'l-Leme'ât*. İstanbul: Süleymaniye Yazma Eser Ktp., Lala İsmail Koleksiyonu, 197.
- _____. *Lemehât fî şerhi'l-Leme'ât*. İstanbul: Süleymaniye Yazma Eser Ktp., Nafiz Paşa Koleksiyonu, 556; 1011.
- _____. *Lemehât fî şerhi'l-Leme'ât*. İstanbul: Topkapı Sarayı Ktp., III. Ahmed Kitaplığı, 1409.
- _____. *Lemehât fî şerhi'l-Leme'ât*. Konya: Konya Yazma Eser Ktp., Mevlânâ Müzesi İhtisas Ktp. Koleksiyonu, 1692; 1711.
- _____. *Lemehât fî şerhi'l-Leme'ât*. Konya: Mevlânâ Müzesi, Müzelik Yazma Eserler Koleksiyonu, 102.
- _____. *Lemehât fî şerhi'l-Leme'ât*. Kum: Hazret-i Âyetullâhi'l-uzmâ Mar'âşî Necefi Ktp., 6073.
- _____. *Lemehât fî şerhi'l-Leme'ât*. Manisa: Manisa Yazma Eser Ktp., İl Halk Ktp. Koleksiyonu, 1062; 1065; 1066; 1647.
- _____. *Lemehât fî şerhi'l-Leme'ât*. Mısır: Dârü'l-kütübü'l-Mısırî, Tal'at Koleksiyonu, 65.
- _____. *Lemehât fî şerhi'l-Leme'ât*. Özbekistan: Biruni Doğu Araştırmaları Enstitüsü, 2696.
- _____. *Lemehât fî şerhi'l-Leme'ât*. thk. Gulâmali Mukaddem-Mehrdâd Hasan Beygi. Tahran: İntişârât-ı Mevlâ, 1400.

- Yâr Ali Tebrizî. *Riyâzü'l-efkâr der Tavsîf-i Hazân u Bahâr*. tsh. Nasrullâh Pürcevâdî. Tahran: Merkez-i Neşr-i Dânişgâhî, 1382.
- Yazar, Hüseyin Hüsâmeddin. *Amasya Tarihi*. ed. Songül Keçeci Kurt v.dğr. Samsun: Amasya Belediyesi Kültür Yayınları, 2022.
- Yavuz, Kemal. “Âşık Paşa”. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi* 13 (2003), 29-39.
- Yazar, Sadık. *Anadolu Sahası Klâsik Türk Edebiyatında Tercüme ve Şerh Geleneği*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, SBE, Doktora Tezi, 2011.
- Yazıcı, Tahsin. “Esterâbâdî, Azîz b. Erdeşîr”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 11/438. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Yerli, Handan. *Pertevniyal Valide Sultan'ın Baniliği*. Ankara: Gazi Üniversitesi, SBE, Doktora Tezi, 2022.
- Yetkin, Saffet. *Parlıtlar*. haz. Fatih Yıldız. İstanbul: Büyüyen Ay Yayınları, 2021.
- Yıldırım, Selvinaz. *Müeyyadzâdeler Ailesi ve Onun Diğer Ailelerle Vücade Getirdiği Sıhrî Münesebat*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Lisans Tezi, 1949).
- Yılmaz, Ozan Kadir. *İSAM Tahkikli Neşir Kılavuzu*. İstanbul: İSAM Yayınları, 2018.
- Yücel, Yaşar. *Anadolu Beylikleri Hakkında Araştırmalar II*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2018.
- Zebihullah Safâ. *Târîh-i Edebiyyât der İrân*. Tahran: İntişârât-ı Firdevs, 1369.
- Zengin, Murat. *İlhanlılar-Eratnalılar-Memlûkler Dönemi Malatya (1295-1401)*. İstanbul: Malatya Kitaplığı, 2017.

YÂR ALİ ŞÎRÂZÎ ve LEMEHÂT FÎ ŞERHÎ'L-LEME'ÂT

Varlık ve bilgi meselelerini aşk, âşık ve maşuk kavramları ekseninde edebî bir üslupla ele alan Fahrreddin-i Irâkî'nin *Leme'ât*'ı Anadolu'dan Hint alt kıtasına kadar uzanan geniş bir coğrafyada asırlar boyunca okunmuş ve üzerine çok sayıda şerh, haşiye ve tercüme kaleme alınmıştır. Eser etrafında oluşan bu zengin literatürün en erken tarihli örneklerinden biri 14. yüzyılın ikinci çeyreği ile 15. yüzyılın başlarında yaşayan Yâr Ali Şîrâzî'ye ait Farsça *Lemehât fî şerhi'l-Leme'ât*'tır. Osmanlı'nın tanınmış ulema ailelerinden Müeyyездâdelerin atası olan şarih Amasya'daki Yakut Paşa Zaviyesi'nin meşihatını üstlenmiştir. Bunun yanı sıra Sadreddin Konevî'nin düşünce mirasının Anadolu'daki takipçi ve aktarıcılarında biri olarak temayüz etmiş; Kadı Burhâneddin, Yıldırım Bayezid ve Abdurrahman Bistâmî gibi dönemin ilmi, siyasi ve tasavvufi çevrelerinde öne çıkan şahsiyetleriyle ilişkiler kurmuştur. *Lemehât*'ı merkeze alan bu kitap bir yandan yeni tespitler ışığında Yâr Ali Şîrâzî'nin hayatını ele alırken diğer taraftan eserin otuzu aşkın yazma nüshasının incelenmesi neticesinde belirlenen nitelikli nüshalardan hareketle tahkikli metnini ve Türkçe tercümesini sunmaktadır.

“dün”den öğrendiklerinle
“bugün”ü yaşamak
“yarın”ları aydınlatır.

ISBN 978-625-8686-56-2

9 786258 686562